

Betreft: Schade op Nederlandse bodem door toepassing van Duitse regelgeving in het grensgebied bij de bouw van industriële windturbines direct aan de landgrens.

Geachte leden van de Staten-Generaal,

Met deze brief vragen wij u, als Nederlandse volksvertegenwoordiger in de landelijke politiek, dringend de bouw van Duitse windturbines vlak langs de landsgrens op de agenda te zetten en te bespreken in de Tweede Kamer.

Nieuwe Duitse regelgeving voor industriële windturbines op land

Momenteel wordt in Nederland de regelgeving wat betreft afstand tot bewoning van moderne, industriële windturbines heroverwogen. Naar verwachting wordt de regelgeving strenger. Echter in Duitsland is de regelgeving hieromtrent veel soepeler geworden in 2022. Een moderne windturbine van 250m hoog dient buiten de bebouwde kom slechts 500m van bewoning te blijven. Dit is de zogenaamde nieuwe 2H regel: de minimale afstand tot bewoning van een industriële windturbine mag slechts 2x de tiphoogte zijn. Daarnaast heeft Duitsland tot het voorjaar 2025 een “venster” geopend waarin windturbines ook buiten de door de Duitse overheid aangewezen bouwvlakken gebouwd mogen worden, mits die voldoen aan de nieuwe regelgeving. Dit betekent ook dat er tijdelijk windturbines gebouwd mogen worden in gebieden die zijn aangewezen als “Landschaftschutzgebieten”. Na het sluiten van het “venster” worden deze gebieden weer beschermd. Dit wildwest-beleid heeft geleid tot een veelheid van particuliere initiatieven op plekken die eerder niet werden aangemerkt voor planning en plaatsing van industriële windturbines. Door deze veranderde, tijdelijke regelgeving, worden windturbines niet meer geconcentreerd in de daarvoor aangewezen vlakken in Duitsland. Windturbines kunnen worden gebouwd op elke plek waar bewoning in het buitengebied op 500m afstand ligt. Dit resulteert onder meer in Duitse plannen om industriële windturbines direct langs de grens met Nederland te plaatsen tot op een afstand van 30 meter. Windturbines die zo dicht bij de landsgrens worden geplaatst hebben grensoverschrijdende effecten. De lokale Duitse overheden passen hierbij de Duitse regelgeving toe op het Nederlandse grondgebieden en de Nederlandse ruimtelijke ordening waaronder de Nederlandse natuurgebieden, ook natura 2000 gebieden.

Grensoverschrijdende effecten en gevolgen van Duitse industriële windmolens aan de landsgrens

Langs de landsgrens nabij Rekken (gemeente Berkelland) worden 250m hoge windturbines gepland met een afstand van minder dan 100 meter tot slechts 30 meter van de landsgrens. Omdat de rotor van deze turbines groter is dan 160 meter, draait deze zelfs boven Nederlands grondgebied. In deze gevallen wordt de Duitse wet- en regelgeving onverkort op Nederlands grondgebied toegepast. Duitsland legt daarmee dus in feite beslag op Nederlands grondgebied en bepaalt in feite het bestemmingsplan op Nederlands grondgebied. Op het moment dat iemand in Nederland een vergunning aanvraagt om een woning te bouwen binnen de 500 meterzone is het de vraag of deze aanvraag wordt afgewezen op basis van de Duitse regelgeving, omdat er geen woning binnen dit gebied aanwezig mag zijn dan wel, bij honorering van de aanvraag, de molen aan Duitse zijde niet meer aan de Duitse regelgeving voldoet en moet worden afgebroken. Dit voorbeeld schetst een onnodig dilemma bij de vergunningsverleners aan beide zijden van de grens en toont de noodzaak voor afspraken over grensoverschrijdende invloeden. Een (verplichte) rondgang van de Duitse particuliere investeerders langs de Nederlandse huizen binnen een straal van 1000m van de te plannen windturbines leert dat bescherming van de Nederlandse burgers en de Nederlandse flora en fauna niet op de agenda staat. De investeerders zijn daar vrij eerlijk over; het betreft hier een verdienmodel en Nederlanders binnen een straal van 1000m kunnen of mogen daarvan meeprofiteren. Milieu en dat soort zaken is zaak voor de Duitse overheid. Echter de lokale Duitse overheden geven ook niet thuis; de Duitse regelgeving wordt toegepast en daar hebben wij, Nederlanders, het mee te doen.

Natura 2000 gebieden in de grensstreek worden niet of slecht beschermd door Duitsland

Ook wat natuurbescherming betreft is de Duitse regelgeving aanmerkelijk versoepeld. Bescherming van windmolen gevoelige vogelsoorten kent Duitsland nauwelijks meer. Weidevogels en trekvogels zijn niet meer “planungs-relevant”. Er is vrijwel alleen bescherming binnen een cirkel van 500m rond windturbines, wanneer het geen natura 2000 gebied betreft, en voor slechts 15 windturbine-gevoelige roofvogelsoorten. Terwijl voor de meeste roofvogels zou dit 1000m of meer moeten zijn volgens de Duitse NABU (Naturschutzbund). Rond een natura 2000 gebied met vogelrichtlijn moet zou de minimum afstand 1200m moeten zijn volgens de NABU. Deze zone zou windturbinevrij gehouden moeten worden. In het grensgebied bevinden zich diverse (grens)overschrijdende natura 2000 gebieden. Dit is ook het geval rond Rekken (gemeente Berkelland).

In dit kader is het opmerkelijk te vermelden dat de gemeente Berkelland in 2023 een Omgevingseffectrapportage heeft laten verrichten om windturbines op land te plaatsen. Daarbij is grensoverschrijdend gekeken naar het Duitse Natura 2000 gebied Moore und heiden des westlichen Munsterlandes. Dit gebied kent namelijk een Europese vogelrichtlijn. Er worden in dit gebied 48 soorten vogels Europees beschermd, waaronder diverse windmolen-gevoelige soorten. Dit Duitse natura 2000 gebied loopt aan Nederlandse zijde over in het natura 2000 gebied het Haaksbergerveen-Buurserzand. De Omgevingseffectrapportage van

gemeente Berkelland kwam tot de conclusie dat 1200m de minimale aanbevolen afstand is voor windturbines tot het Duitse Natura 2000 gebied met Europese vogelrichtlijn en dat er tot 6km aandacht moet zijn voor de Europees beschermde vogelsoorten die windmolengevoelig zijn. In het bijzonder wordt hier de kraanvogel als voorbeeld genoemd. Deze vogel foerageert tot wel 6 km buiten het natura 2000 gebied. Het huidige Duitse plan omvat echter windturbines die op slechts enkele honderden meters van het Duitse Natura 2000 gebied, met Europese vogelrichtlijn, worden gepland. De Duitse lokale overheid en de Duitse investeerders doen het voorkomen alsof de te plannen windturbines geen relatie hebben met het natura 2000 gebied. Dit is in strijd met de Europese regelgeving rond natura 2000 gebieden en schadelijk voor het Nederlandse natura 2000 Haaksbergerveen-buuserzand.

SOVON heeft in 2021 gesteld dat het Haaksbergerveen van landelijke betekenis is voor de kraanvogel. Echter ook het Duitse Landesamt für Natur, Umwelt und Verbraucherschutz (Lanuv) Nordrhein Westfalen heeft dit geconcludeerd voor de kraanvogel voor het Duitse natura 2000 gebied met Europese vogelrichtlijn. Zowel Nederland als Duitsland heeft zich gecommitteerd aan het Europese Wetlands verdrag. Dit betekent dat de broedlocatie, regelmatig benutte slaappleaatsen en het foerageergebied van de Kraanvogel (ook buiten het natura 2000 gebied) beschermd gebied is wanneer de soort van landsbelang is in dat gebied.

Staatsbosbeheer is reeds enkele jaren bezig met een herstelplan van het veengebied om de biodiversiteit te vergroten, daarbij is er bijzondere aandacht voor de kraanvogel. Echter slechts enkele aanvaringen met Duitse windturbines zou voldoende zijn om de broedpopulatie te laten uitsterven aan Nederlandse zijde.

Bovenstaande is een fraai voorbeeld hoe de grensoverschrijdende Duitse regelgeving invloed heeft op Nederlandse bodem en Nederlandse inspanningen ter vergroting van de biodiversiteit te niet kan doen. Echter dit voorbeeld is van toepassing op alle nestelende windmolen-gevoelige vogelsoorten in het Haaksbergerveen; vogels houden zich niet aan grenzen. Zo is bekend dat vooral de windturbine gevoelige roofvogel soorten zich nestelen aan de randen van het Haaksbergerveen-Buuserzand (SOVON). Rond het veen staat het bos en de bomen waar de nesten gebouwd worden. Wespddieven, boomvalken, diverse soorten kiekendieven en sinds enkele jaren de rode wouw zijn bekende bewoners in en rond het Veen.

Duitse regelgeving wordt met een blinddoek toegepast op Nederlandse bodem

Bij de openbare presentatie van de windturbineplannen van de gemeente Vreden wordt het aangrenzende deel in Nederland weergegeven als een wit gebied op de kaart. De gemeente Vreden past zonder enig onderzoek of verdieping de nieuwe regelgeving toe op Nederlands grondgebied. Door de grensbewoners is aangegeven dat op 500m afstand van 1 van de te plannen windturbines langs de grens bij Rekken de zorginstelling Trajectum is gehuisvest, waar 80 mensen met een verstandelijk beperking niet-ambulant in behandeling zijn. Volgens de eigenregelgeving mag de 2H hier niet van toepassing zijn. Voor zorginstellingen (Kurgebieten, krankenhäuser und Phlegaanstalten) gelden veel strengere geluidsnormen in Duitsland. Echter zelfs na een bezoek van de burgemeester en ambtenaren van de gemeente Berkelland aan de gemeente Vreden (3 juni 2024) blijft de gemeente Vreden van mening dat deze zorginstelling gezien moet worden als een woning in het buitengebied.

Verweer vanuit de Nederlandse lokale politiek

Op 18 april 2024 vond een bijeenkomst plaats tussen de burgemeesters van Winterswijk, Berkelland, een afgevaardigde van de provincie Gelderland, de burgemeesters van Rhede, Vreden, Kreis Borken en een afgevaardigde van Munster en Nordrhein Westfalen om deze problemen te bespreken en tot een oplossing te komen. Ook enkele burgers waren aanwezig vanuit Winterswijk en Rekken. De afgevaardigde van de provincie Gelderland (Doede Sijtsma) gaf bij de Duitse bestuurders aan dat het verdrag van Espoo niet is nageleefd met de wijziging van de Duitse regelgeving rond windturbines in 2022. Er had een grensoverschrijdend MER-onderzoek moeten plaatsvinden alvorens de regels te wijzigen. Dit heeft niet plaatsgevonden. Echter alle lagen van het Duits bestuur verwezen naar de laag boven hen. De afgevaardigde van Nordrhein-Westfalen verwees tenslotte naar de Duitse regering. De conclusie was dat alleen de landelijke Duitse overheid daar wat over mag beslissen en daar wat mee zou moeten doen. De lokale Duitse overheden kunnen, naar hun zeggen, zelfs schadeclaims verwachten wanneer zij de landelijke regelgeving niet of onjuist uitvoeren. Dit is dan ook de reden dat wij u aanschrijven. De lokale Nederlandse overheden hebben geen relatie met de landelijke Duitse politiek.

Overleg op landelijk niveau is noodzakelijk

Wij als grensbewoners voelen ons rechteloos en machteloos. Deze Duitse windturbines zullen een enorme impact hebben aan de Nederlandse kant wat betreft woongenot, leefbaarheid, de fauna in Nederlandse natuurgebieden en planschade. Dit alles komt op ons over als een zeer ondemocratisch proces; wij als Nederlanders hebben immers de Duitse overheid niet gekozen. Echter de Duitse bestuurders onder landelijk niveau willen en kunnen dit niet veranderen. Daarom doen wij een beroep op de landelijke Nederlandse politiek om in gesprek te gaan met de Duitse overheid over dit onderwerp. De Duitse regelgeving betreft de Nederlandse grensbewoners en verwoest de Nederlandse natuurgebieden. Nederlandse inspanningen en investeringen ter vergroting van de biodiversiteit worden zonder meer te niet gedaan. Een stop in de ontwikkeling van de Duitse plannen direct aan de grens, additionele regelgeving en naleving van het Europese verdrag van Espoo is ons inziens wat minimaal binnen de redelijkheid valt. Deze ontwikkeling vindt niet alleen plaats in de genoemde gemeentes, maar langs de hele grens met Duitsland van Delfzijl tot aan Vaals: Vaals, Winterswijk, Losser, Berg en Dal, Wester Wolde, Nieuwe Schans, Bellingwolde, Emmen, Sittard, Coevorden, Susteren, Heerlen en Rekken. De lijst is zo lang als de Duitse grens.

Trial Smelter Case

Deze zaak speelde in de jaren '40 van de vorige eeuw. Het ging hier over een bedrijf in Canada wat schade veroorzaakte op het grondgebied van de Verenigde Staten, in dit geval ging het over giftige gassen. Waar eerst de lokale bewoners een proces startten tegen het bedrijf werd dit al snel overgenomen door de betrokken staten. De uitkomst van de casus leidde tot de toekenning van een schadevergoeding, maar meer belangrijk de constatering dat men vanaf het grondgebied van de ene staat geen schade mag veroorzaken op het grondgebied van een andere staat. De mogelijke schade is hierboven al beschreven. De Nederlandse

belanghebbenden kunnen in Nederland middels een bezwaar- en eventueel beroepsprocedure hun belangen behartigen. Het wordt lastig om dit in Duitsland te doen omdat men niet bekend is met het Duitse rechtssysteem, ergo, men moet een Duitse advocaat inhuren voor advies en mogelijk een rechtszaak. Bovendien moet men voor elke windmolen apart een procedure starten, omdat er verschillende partijen molens plaatsen. Dit zeer kostbaar en kost veel tijd.

Urgentie is geboden

Wij hopen dat u dit in de Nederlandse landelijke politiek wilt brengen als lid van de Tweede Kamer. Het Duitse window of opportunity zal zich begin volgend jaar sluiten. Duitse lokale overheden zullen voor die tijd een besluit willen en moeten nemen; er is dus urgentie geboden. Mocht u zich lokaal bij ons op de hoogte willen laten brengen dan bent u bij ons van harte welkom! Graag zien wij een reactie tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Lotte Roos, voorzitter DorpsCoöperatie Rekken

Email: info@dorpscooperatierekken.nl

Ton Koenderink, voorzitter belangenvereniging de woeste Rekkense heide

Email: Woesterekkenseheide@outlook.com